

KUD 338 (496.51)

POBOLJŠANJE POSLOVNO - PRAVNOG I REGULATORNOG OKRUŽENJA NA KOSOVU

*Mr. sc. Anida Dacić
Anida.dacic@hotmail.com*

Sazetak

Privatna preduzeća na Kosovu drže ključ za ekonomski rast i prosperitetniju budućnost Kosova. Kosovska ekonomija će rasti samo onoliko brzo koliko privatna preduzeća rastu. Vlada Kosova je objavila ekonomsku viziju razvoja do 2014 - program reformi za otklanjanje pravnih i regulatornih prepreka poslovanja preduzeća. U okviru ovoga su obuhvaćena akta. Osnivački kapital za akcionarska društva, i osnivački kapital za društva DOO su umanjeni ili eliminisani. Ukinuti su zahtevi za licence građevinskim firmama. Opštine više nemaju ovlaštenje da izdaju ili zahtjevaju od poslovanja ili poslovnih lica da dobave dozvolu za rad. Kroz akcije EU Obezbeđena su izvesna olakšanja poslovanja. Sve vrste pravnih akata povezana su na internet stanici i centralizovana u jedinstvenoj bazi podataka.

Ključne riječi Administrativna infrastruktura, olakšanje poslovanja, program reformi, osnivački capital, pravni okvir.

1.Uvodni dio

Ekonomski razvoj i održiv ekonomski rast Kosova su glavni ciljevi i strateški prioriteti Republike Kosova. Vlada Kosova(V.K.) je objavila Viziju za "evropsko, prosperitetno, dostojno društvo za sve građane Kosova. Prioriteti su, 1. Ekonomske vizije usvojene 18. aprila 2011. god., orijentacione su osnove za sprovođenje reformi kao i za ekonomski rast i razvoj zemlje u narednom srednjoročnom periodu. 2. Vizija, ciljevi i prioriteti planirani da budu realizovani kroz konkretna angažovanja obuhvaćena u planu ekonomskog razvoja Kosova 2011-2014 (PER) 3. Predviđenim srednjoročnim planom u okviru budžeta 2012-2014 (SOT). predviđa se olakšanje, početak, rad i proširenje novih preduzeća.

Privatna preduzeća na Kosovu drže ključ za ekonomski rast i prosperitetniju budućnost. Kosovska ekonomija će rasti samo onoliko brzo koliko privatna preduzeća rastu. Ako želimo da obezbедimo ekonomske mogućnosti za mlado i rastuće stanovništvo Kosova, mora da se preduzmu mere odmah i da se stvore uslovi koji će podsticati privatna preduzeća da

=====

rastu i da se razvijaju u budućnosti. Kao što smo vidjeli naprejd ,Vlada Kosova je objavila ekonomsku viziju razvoja do 2014 - program reformi za otklanjanje pravnih i regulatornih prepreka za poslovanje - i odredila ciljeve. (1) Da Kosovo do 2014 dostigne rangiranje u okviru prvih 40 (od ukupno 183 zemlje), po godišnjem uporednom pregledu poslovnog uspjeha (Svetske banke).(2) Eliminisanje najmanje 50% prepreka oko izdavanja licenci i dozvola. (3) Značajan ekonomski rast. Ovi ciljevi predstavljaju izazov, ali su realni i dostižni. Oni će zahtevati, međutim, usaglašene napore da se transformišu nasleđeni stavovi, politike i prakse u radu agencija i vladinih organa koji sprečavaju privatna preduzeća i nameću nepotrebne regulative i kontrole.

2. Bolji propisi i manje birokratije u pravnoj i dministrativnoj infrastrukturi

Veoma je važno da poslovni ljudi, i građani uopšte, znaju svoja prava i obaveze po zakonu, jer pravne reforme za poboljšanje poslovnog okruženjakoje će imati pravi i pozitivan efekat, kada se osete u svakodnevnom životu ljudi. U svom Okviru srednjoročnog planirana budžeta(OSR) 2008-2010. Vlada je saglasna da osnivanjem i rastom novih i malih preduzeća teži ka osnivanju većeg broja novih radnih mjesta.

Takođe postoji nekakva pravna i administrativna “infrastruktura” kako bi mali i srednji biznisi (MSB-i) procvjetali ona mora funkcionisati bez zastoja, pravedno i čisto. To znači:

- Sudski sistem koji rešava sporove nepristrasno,brzo i odlučno i onda efektivno sprovodi svoje odluke
- Sistem administrativnih i sudskih žalbi koji brzo radi
- Sistem javne nabavke koji ugovore dodeljuje na pravedan i transparentan način
- Sistemi carina i poreza koji su eikasni i rade na osnovu jasnih propisa
- Administracija koja nema puno birokratije
- Propisi koji su dosledni u unutrašnjim prilikama

2.1 Obezbeđivanje i olakšanje poslovanja biznisa

- Tako je EU kreirala uslove za pokretanje i razvoj MSB-a postavila kao prioritet. Obezbeđivanje i olakšanja poslovanja biznisa kroz sledeće akcije:
- Lakšeg pristupa finansijama
- Bolje obuke i kvaliikacija zaposlenih i menadžera

- Usklađivanje sa međunarodnim standardima, pomaganje firmama lakšem pristupu tržištima.
- Poreski sistem koji je naklonjen rastu i razvoju preduzeća.
- Procedure i sistemi koji obezbeđuju, veću transparentnost , za sve vrste tendera a ne samo tendera za javnu nabavku
- Infrastrukturu koja funkcioniše,
- Podršku u izgradnji kapaciteta centralnih i lokalnih vlasti na utvrđivanju poslovnih politika i strategija koje su potrebne da se na najbolji način iskoristi najveća aktiva Kosova-njegova omladina

3. Eliminisan zahtjev za izdavanje radnih dozvola

Do nedavno, zakon o unutrašnjoj trgovini 2004/18 u članu 38.3 zahtevao je da svaka osoba koja se angažuje u poslovanju na Kosovu, prvo treba da dobije radnu dozvolu. Kao rezultat izmena i dopuna zakona od 21/07/2011, ovaj zahtev je eliminisan, i opštine više nemaju ovlašćenje da izdaju ili zahtevaju od poslovanja ili poslovnih lica da dobave dozvolu za rad. Zakon br 04/l-005 o izmenama i dopunama zakona br 2004/18 o unutrašnjoj trgovini.

Izveštaji Svetske banke o poslovanju na Kosovu za 2010 i 2011, navode kao nerazumne prepreke poslovanja zbog velikog broja raznih zahteva u samom početku procesa biznisa imajući ova razmatranja na umu, dozvola za rad je eliminisana. Demokratije su zasnovane na principu da je osoba po prirodi slobodna, i da državne vlasti imaju mogućnost da ograniče slobodu pojedinca samo u cilju zaštite javnog interesa, odnosno, radi zaštite javnog zdravlja i bezbednosti (koji obuhvataju zaštitu životne sredine). Štaviše, akcije državne vlasti za zaštitu javnog zdravlja i bezbednosti ne smeju da nametnu više ograničenja nego razumni minimum neophodan da se postigne navedeni cilj. Sve akcije vlade koje nameću slične zahteve za privatna preduzeća su u suprotnosti ovog standarda, ovo je bilo posmatrano kao preterano štetan efekat na osnovna prava građana Kosova da se uključe u rad privatnih preduzeća i s pravom je ukinuta.

4. Zhtjevi za osnivačkim kapitalom su eliminisani ili smanjeni

Zakona o poslovnim organizacijama prethodno je zahtevao član 33.1 (i), kao uslov za registraciju poslovanja, da registrant otvori račun osnivačkog kapitala za poslovanje. Ovim se zahtevalo od registranta da položi i zadrži određeni iznos na određenom bankovnom računu. Za akcionarska društva, zakon je zahtevao osnivački kapital u depozitu od 25.000 eura, a za preduzeća sa ograničenom odgovornošću, 1.000 eura.

Sa amandmanima na Zakon o poslovnim organizacijama, usvojen 23.juna 2011, osnivački kapital za akcionarska društva svodi se na 10.000 evra. Za DOO. zahtev za osnivačkim kapitalom je potpuno eliminisan. Bogata međunarodna praksa je pokazala da takvi zahtevi imaju negativan uticaj, jer veže kapital u neproduktivnoj formi koji bi inace mogao da se koristi u poslovanju preduzeća. Imajući ova razmatranja na umu, sve više zemlja u svijetu su smanjile ili eliminisale zahteve za osnivačkim kapitalom. Sa ovim poboljšanjem, Kosovo se pridružilo 86 drugih zemalja, koje nemaju takvih zahteva za DOO.

5. MTI ukinula građevinske licence i naknade za registraciju biznisa

U vezi sa revizijom gore opisanih administrativnih akata, dana 16. septembra, 2011, Ministarstvo trgovine i industrije je ukinulo zahteve za licence građevinskih firmi. Ova akcija je preduzeta ukidanjem Odluke 211 od 27. septembra, 2005 AU 2008/20 od 19. novembra, 2008; AU 10/2010 od 14. maja 2010, kao i AU 02/2011 od 1. aprila 2011.

Sa izmenama i dopunama zakona o poslovnim organizacijama, usvojenih 23. juna 2011, naknada za registraciju za sve vrste poslovanja je eliminisana. Pre toga, uplaćivalo se 24 eura za registraciju DOO.

6. Razjašnjen i pojednostavljen Kosovski pravni okvir

Od suštinske je važnosti za dobro poslovno okruženje i u opšte za demokratsku vlast da javnost bude u stanju da zna u svakom trenutku koji zakoni, n.p. koji pravni akti (statuti, administrativna uputstva, ministarske naredbe, itd) su na snazi i kada i kako je zakon izmenjen. U suprotnom, građani neće znati koja su ovlašćenja vladinih agencija, kako se te nadležnosti pravilno izvršavaju, ili koja su njihova zakonska prava i obaveze. Sa USAID-a | BEEP-a VK je sastavila spisak svih statuta koji su na snazi, grupisanih zajedno sa svim kasnijim amandmanima. Ova lista je takođe povezana sa internet stranicom kancelarije premijera. Sa podrškom USAID-a | BEEP-a, VK je napravila spisak administrativnih uputstava svih vladinih agencija, a ova lista je elektronski povezana sa internet stranicom kancelarije premijera [<http://www.kryeministri-ks.net/?page=1,174>] (Administrativna uputstva su pravni akti izdati od strane agencija za primjenu statuta. One ne smeju prelaziti okvire statuta ili da stvaraju dodatne norme ili zahteve koji se ne nalaze u statutu. Ranije, nisu sva administrativna uputstva vladinih agencija bila objavljena, a nije bilo centralnog mesta ili baza podataka u kojoj su bili sastavljena i održavani. VK sada ih je sakupila u jednu centralnu bazu podataka. Pored toga, kao deo ovog procesa VK je pregledala sve AU i

eliminisala oko 500 AU koji su zastareli, nepotrebni ili suprotni javnoj politici. Baza podataka sada sadrži oko 1.100 AU koji su na snazi, a očekuje se da će VK sa podrškom USAID-a | BEEP-a uvesti i drugu, intenzivniju reviziju svih ovih AU i eliminisati one koji su štetni za poslovno okruženje. Ove akcije VK predstavljaju prve korake na stvaranju sveobuhvatne, pretraživačke i lako dostupne elektronske baze podataka svih zakona i pravnih akata. Takva baza podataka će olakšati građanima i poslovnim subjektima da znaju koja su njihova zakonska prava i obaveze prema državi.

7 Formirana radna grupa za poslovnu imlementaciju refomskih inicijativa

Vlada Kosova formirala je Radnu grupu za poslovanje, zaduženu za nadzor razvoja i (gore opisanih) implementaciju reformskih inicijativa, za rešavanje problema u vezi pitanja identifikovanih u izveštaju Svetske banke o poslovanju – Kosova-2011. Po naređenju premijerazaduzena je i međuministarska radna grupa koja nadzire reformske aktivnosti indikatora specijalizovanih radnih grupa.o poslovanja na Kosovu, uključujući razvijanje i primenu prelaska na jedinstvene identifikacione brojeve poreskih obveznika, koji preduzeće može koristiti za sva izveštavanja,lakše i pogodnije nego sa više različitih brojeva koje se trenutno izdaju za različite namene i od različitih agencija.

Korišćeni izvori i literature

1. www.arbk.org
2. <http://www.usaidbeep.org/>
3. EICC na Kosovu, "Vodič za Incoterms 2000"; "Osnove izvoza-Inport Evropska agencija za rekonstrukciju, Juli 2002
4. <http://www.kryeministri-ks.net>
5. www.mitrovice.gov-ks.org
6. www.atk-ks.org/šćip/Tatimet/fajllat/tak/Doracak_2006_A.pdf
7. www.seemda.com
8. www.sme-ks.org
9. www.eciks.org
10. www.ičconsulting.biz

=====